

Kvinnan och personvalets roll i politiken

En studie om listsystemets påverkan på kvinnlig
representation

Maria Theanoar

Julia Campbell

Abstract

Den rådande kvinnliga underrepresentationen i nationella parlament runt om i världen har intresserat flertalet forskare. Det har bland annat diskuterats kring effekterna av listsystem på kvinnlig representation. Emellertid råder det ingen konsensus kring frågan då vissa forskare hävdar att det missgynnar kvinnor medan andra hävdar det motsatta. Denna studie ämnar undersöka huruvida kvinnor missgynnas av öppna listor i det proportionella valsystemet. Studien jämför i en statistisk analys 71 länder som tillämpar antingen öppna eller stängda listor för att pröva om det finns ett samband mellan andel kvinnor i parlamentet och typ av listsystem. Vidare anknyter uppsatsen till en teoretisk diskussion kring kvinnlig representation då vi menar att kvinnlig representation är viktigt ur ett demokratiskt perspektiv. Resultatet av vår statistiska studie visar inget samband mellan listsystem och andel kvinnor i parlamentet.

Nyckelord: listsystem, personval och kvinnlig representation

Antal ord: 8649

Innehållsförteckning

1	Inledning	1
1.1	Disposition	2
1.2	Syfte och frågeställning.....	2
1.2.1	Avgränsning	3
1.3	Teori och tidigare forskning.....	3
1.3.1	Personval	4
1.3.2	Anne Phillips	5
1.4	Andra faktorer	6
1.4.1	Kvotering.....	6
1.5	Metod	7
1.5.1	Styrkor och svagheter.....	8
1.6	Material	8
2	Representation	10
2.1	Kvinnlig representation	11
2.1.1	Kritik	11
2.2	Kan en man ersätta en kvinna?.....	11
3	Empiri	13
3.1	Definitioner	13
3.1.1	Öppna och stängda listor	13
3.1.2	Variabler från QOG-institutet	14
3.2	Resultat av öppna och stängda listor	15
3.2.1	Slutsats av resultat.....	18
3.3	Resultat av genomsnittlig utbildningsnivå	19
3.3.1	Slutsats av resultat	23
4	Avslutande diskussion	24
5	Referenser	26
6	Appendix	28

1 Inledning

Begreppet representativ demokrati kan underförstått innebära en spegling av befolkningen. Kvinnlig representation är därför av stor betydelse för den representativa demokratin. Många forskare inom ämnet kvinnlig representation och genusfrågor menar att en demokrati inte kan vara fullständig om inte manlig och kvinnlig representation i beslutsfattande organ är jämställd (Freidenvall 2011, s. 69).

Valsystemet har visat sig ha en väsentlig påverkan på utfallet av kvinnlig representation. Bland annat finns många erkända studier som behandlar hur länder med proportionella valsystem tenderar att ha högre kvinnlig representation (Lijphart 2012; Dahlerup 2006). Förklaringen till varför proportionella valsystem underlättar för kvinnliga kandidater att bli valda till parlamentet beror på flermansvalkretsar i proportionella valsystem. Detta då det i enmansvalkretsar finns tendenser hos de som nominerar kandidater att inte välja en kvinnlig kandidat med förklaringen att väljarna är mindre benägna att rösta på en kvinnlig än en manlig kandidat. I flermansvalkretsar är det däremot vanligare med fler kvinnliga kandidater då det finns fler platser (Phillips 2000 [1995], s.76; Gallager m.fl. 2011, s.399).

Bland de länder som använder sig av proportionella valsystem finns dock en stor variation i design och utformning. En av dessa skillnader är huruvida länder använder sig av personval eller inte. I länder med personval, tillika öppna listor, röstar väljarkåren både på det parti de prefererar och på den/de kandidater som de tror lämpar sig bäst att representera de sakfrågor väljarkåren önskar implementera. I Sverige debatterades det i samband med personvalsreformen år 1998 huruvida personval missgynnar vissa grupper representation, exempelvis kvinnor, unga och invandrare. Eftersom valsystem med personval har ett starkare fokus på kandidater, alltså en ökad *personcentrering* (Nielsen 2006 s. 62), i jämförelse med valsystem med stängda listor, har fokus för denna studie varit att undersöka huruvida länder med öppna listor missgynnar kvinnlig representation i parlamentet. För att undersöka detta genomförde vi en statistisk analys och undersökte om det fanns ett samband mellan vilka typ av listvalsystem länderna använder sig av och andelen kvinnor i parlamenten. Studien baserades således på en komparation av de länder som tillämpar proportionella valsystem och använder sig av öppna eller stängda listor. Då uppfattningen angående vad personval får för konsekvens för kvinnlig representation i parlamentet är vitt åtskilda, ansåg vi det relevant och intressant att undersöka om det fanns ett samband mellan personval och graden av kvinnlig representation i parlament. Resultatet visade att det inte fanns något statistiskt samband mellan listsystem i de proportionella demokratierna och den kvinnliga representationen i parlamentet. Vi ville också

undersöka om det fanns något samband mellan utbildningsnivå i länderna och graden av kvinnlig representation i parlamentet. I denna statistiska analys kunde man utläsa ett samband mellan länders utbildningsnivå och kvinnlig representation i parlamentet. Vidare kommer vi också diskutera hur andra faktorer som könskvotering kan påverka länders främjande av kvinnliga kandidater till beslutsfattande organ.

1.1 Disposition

Uppsatsen består av fyra kapitel. I det inledande kapitlet beskrivs syftet och frågeställningen och särskilda avgränsningar som gjorts. Det belägger även teori och lyfter essentiell tidigare forskning samt metodval och material. Detta följs av en beskrivning av tidigare forskning och teori. I kapitel 1 redovisas de vetenskapliga utgångspunkter som studien utgår från. Kapitel 2 behandlar kvinnlig representation ur en teoretisk synvinkel. Här diskuteras bland annat argument till varför kvinnlig representation är viktigt ur ett demokratiskt perspektiv och besvarar frågan om en man kan representera och ersätta en kvinna i politiken eller om kvinnor bäst representeras av kvinnor. Kapitel 3 belägger empirin i uppsatsen och är en redovisning av de resultat som vi kommit fram till med den statistiska analysen. Här definieras också särskilda begrepp och analysens variabler. I det sista kapitlet framförs en avslutande diskussion om uppsatsen som sammanfattar och knyter ihop studiens syfte och resultat.

1.2 Syfte och frågeställning

Syftet med vår undersökning är att undersöka huruvida kvinnor missgynnas av ett personvalssystem. Följaktligen är vår frågeställning:

Påverkas kvinnlig representation i parlament av länders listsystem i proportionella val?

För att undersöka detta har vi valt ut länder med proportionella valsystem, som använder sig av öppna eller stängda listor, och studerat om det finns ett samband mellan deras val av listsystem och graden av kvinnlig representation i parlamentet. Tanken bakom personval är att ge väljarkåren mer inflytande över vilka kandidater som blir invalda istället för att partierna själva bestämmer sammansättningen.

1.2.1 Avgränsning

Kvinnlig representation kan ta sig uttryck på många olika plan i samhället. Denna uppsats är avgränsad till att fokusera på kvinnlig representation i parlamentet på nationell nivå. Med denna avgränsning är vi medvetna om att kvinnlig representation i parlamentet inte de facto behöver betyda att kvinnors frågor får större plats i politiken. En hög grad av kvinnlig representation i parlamentet behöver således inte betyda att kvinnliga frågor förs upp oftare på dagordningen.

En del av den avgränsning som gjorts i denna studie är en exkludering av den kvinnliga representationen i överhuset. Således är det endast den kvinnliga representationen i de 71 ländernas underhus som figurerar som variabel i den statistiska analysen. Denna avgränsning ansåg vi vara nödvändig då ett flertal av de 71 länderna inte har ett överhus samt att valen till överhus i vissa fall inte är direkta utan blir delegerade. Följaktligen blir komparationen mellan länderna mer lämplig när studien endast undersöker underhusen.

Vidare har vi valt att exkludera de länder som inte klassificeras som *electoral democracy* av Freedom House Index. Detta eftersom den statistiska studien kan förlora trovärdighet av de länder som inte följer särskilda grundläggande kriterium. För att göra detta har vi använt oss av Freedomhouse rangordning där länder klassificeras mellan 1-7 där 1 representerar den mest fria och där 7 står för minst fria. Vid rangordning tas hänsyn till politiska rättigheter och medborgerliga friheter. Freedomhouse har också klassificerat ländernas *electoral democracy* där symbolen: * indikerar ett lands status som en *electoral democracy*. Länder som har klassats som *electoral democracy* har ansetts vara fria och har alla kategoriserats mellan 1-4. Följaktligen har de som fått en siffra över 4 exkluderats från vår studie. Vi har således exkluderat 35 länder som inte uppfyllde de grundläggande kraven.

1.3 Teori och tidigare forskning

Frågan om kvinnlig representation eller den rådande kvinnliga underrepresentation har fått allt mer uppmärksamhet av både regeringar och trans-och internationella organisationer runt om i världen. Även inom akademien har ämnet kvinnorepresentation varit föremål för flertalet studier. Forskningen rör både förklaringar till den rådande kvinnliga underrepresentation i världen och faktorer som kan tänkas förbättra kvinnlig representation.

Valsystemet har räknats till en av de viktigaste institutionerna i ett demokratiskt system. Det finns en hel del forskning som menar att ett land kan få särskilda utfall på en rad olika områden beroende på vilket valsystem landet implementerar, särskilt på kvinnorepresentation. En framstående forskare som studerat området komparativ politik är Arendt Lijphart. Som grund för vår uppsats har vi gjort antaganden som baserats på Lijpharts teori om konsensusdemokratier,

vilka använder sig av proportionella valsystem och som tenderar att ha högre kvinnorepresentation.

Lijphart särskiljer två typer av demokratier i *Patterns of Democracy* (2012); de som han kallar för majoritets- och konsensusdemokrati. Mellan dessa två typer kan tio skillnader urskiljas vad gäller de viktigaste demokratiska institutionerna och reglerna. Lijphart lägger fram dessa skillnader i två dimensioner; den ena dimensionen benämner han som *executives-parties dimension*. Denna dimension tar upp fem kriterier som rör regeringen, partier, valsystem, och olika intressegrupper. Lijpharts indelning av de resterande fem kriterierna associeras vanligtvis med federalism och enhetsstater. Han betecknar den andra dimensionen som *federal-unitary dimensionen*. Konsensusdemokrati är enligt Lijphart mer fördelaktigt på en rad olika områden, såsom för välfärden och miljöaspekter (Lijphart 2012, s.274- 276).

Vad gäller representation argumenterar Lijphart för att konsensusdemokrati bättre representerar befolkningen, i synnerhet grupper i samhället som är underrepresenterade, exempelvis kvinnor. Han beskriver konsensusdemokrati som en ”kinder, gentler form of democracy” (Lijphart 2012, s.74).

Vidare argumenterar Lijphart för att kvinnlig representation i parlament och regeringar är viktiga mått på kvalitén av demokratisk representation. Han konstaterar i sin jämförelse av 36 länder att konsensusdemokrati är mer fördelaktigt för kvinnlig representation i både parlament och regeringar (Lijphart 2012, s 281,287).

1.3.1 Personval

Som nämnt ovan har personval större fokus på kandidater i jämförelse med proportionella valsystem med stängda listor. Nielsen (2006 s. 62) drar paralleller mellan personval och majoritetsval som visserligen inte är samma sak men delar den starka personcentrering som majoritetsval har. Han menar således att ett proportionellt valsystem med personvalsinslag tenderar att gradvis övergå till att likna ett pluralitetssystem då kandidaterna blir i större fokus. Pluralitetssystem har ofta mindre kvinnor i parlamenten jämfört med proportionella valsystem (Nielsen 2006, s.62-63).

Tidigare forskning vad gäller personval och dess påverkan på kvinnlig representation har i Sverige avhandlats i bland annat flertalet forskningsrapporter från Statens Offentliga Utredningar. Enligt Lena Wängnerud i SOU-avhandlingen *Premiär för personval* från år 1999 röstade både män och kvinnor i större utsträckning på manliga kandidater än kvinnliga i 1998-års riksdagsval. Kvinnor röstade i större utsträckning på kvinnliga kandidater än vad männen gjorde, men det var likväl männen som gynnades av personvalsröstningen. Kvinnorna missgynnades då 43 % av riksdagskandidaterna inför valet var kvinnor men bara 37,7 % av dem röstades in i riksdagen. Detta innebär att ett val till riksdagen utan personval hade resulterat i en kvinnlig representation på 43 % i riksdagen medan

personvalets utfall blev en kvinnlig representation på 4,3 procentenheter mindre (Wängnerud 2, 1999, s. 302).

Som Wängnerud skriver i *Premiär för personval* är det essentiellt att ha i beaktande hur det finns en uppsjö av betydelsefulla faktorer som påverkar kvinnlig representations medvind eller motvind. Hon menar att nomineringsprocesserna till kandidaterna är minst lika viktiga som personröstningen i valet. Konsekvensen för en implementering av personvalet kan leda till en kandidatfokusering som ökar politiseringen i vissa grupper, men sänker den i andra. Detta kan vidare betyda "en söndervittring av den traditionella svenska partidemokratin" (Wängnerud 2, 1999, s. 323).

1.3.2 Anne Phillips

Vår empiriska undersökning om kvinnlig representation anknyter även till en teoretisk diskussion inom statsvetenskapen. Diskussionen kring demokrati och representation har förts i anslutning till den allt mer uppmärksammade underrepresentationen i politiken av särskilda marginaliserade grupper i samhället. En teoretiker som för denna diskussion är Anne Phillips i sin bok *Närvarons politik: den politiska representationen av kön, etnicitet och ras* (2000 [1995]). Phillips betonar en viktig åtskillnad mellan det hon benämner idéernas politik och närvarons politik. Den förstnämnda är kopplat till en politisk representation som bottnar i delade åsikter medan den sistnämnda syftar till närvaron av olika grupper i politiken, alltså en representation som baseras på delade erfarenheter mellan medborgarna och deras representanter.

Anne Phillips menar att det är partiernas vilja att främja kvinnor till viktiga positioner och till kandidatplatser på de öppna listorna som nästintill uteslutande avgör kvinnlig representation i politiken. Det är den medvetna selektionen som kan göra processerna snabba menar Phillips, men hon diskuterar vidare att andra samhälleliga omställningar som avsevärda förändringar av kvinnors närvaro på arbetsmarknaden och på universitetsutbildningar kan påverka jämställdhet av representation i politiken. Även om den må vara långsam i de sistnämnda förändringarna. Länder med flermansvalkretsar tenderar att ha högre kvinnlig representation i politiken enligt Phillips. Hon menar också att positiv påtvingad särbehandling av kön för att främja kvinnor har stor sannolikhet att medföra mer gynnsamma förhållanden för kvinnor att få viktiga kandidatposter. Detta eftersom minimimått för kvinnlig representation sätts upp; könskvotering (Phillips 2000 [1995], s. 76-77).

Könsparitetet, som Phillips använder som begrepp för att benämna grov jämställdhet mellan könen och som således kan stå för könskvotering i detta fall, möter mycket kritik enligt henne. Bland annat menar kritiker till könsparitet att det blir en stagnering i politikernas kvalitet om de inte väljs för att vara mest kvalificerade utan istället för att de tillhör ett visst kön. Phillips bemöter dessa argument med att alla meritokratiska procedurer på ett eller annat sätt särskiljer kandidater genom urval av olika meriter, inte bara då det gäller könskvotering. I

de sammanhang då det inte gäller kön kan det exempelvis gälla karaktär och personlighet, eller huruvida en viss kandidat kan passa in i gruppen. Dessa meriter, menar Phillips, favoriserar ofta det manliga könet och blir därför en diskriminering av kvinnor. Således bottnar könskvotering i att jämna ut den tidigare orättvisan i representation mellan könen (Phillips 2000 [1995], s. 77-79).

Phillips menar att män i stora delar av världen monopoliserar den politiska representationen och att detta är ”rent ut sagt groteskt och orättvist” (2000 [1995], s. 80) Hon påvisar att diskrimineringen av kvinnor och deras avsaknad på den politiska arenan är ett medvetet och strukturellt genomförande av männen och att kvinnor alltid har förnekats de politiska rättigheter som varit inom räckhåll för männen. I många fall är underrepresentationen av kvinnor ett naturligt resultat då kvinnans liv går ut på att först ta hand om hushåll och vårda sina barn, och senare att ta hand om de äldre menar Phillips. Dessa levnadsförhållanden gör dock inte situationen mindre orättvis, ”rättvisan kräver av oss att vi avskaffar diskriminering” skriver hon (Phillips 2000 [1995], s. 80-82).

Phillips argumenterar för att jämställd representation mellan män och kvinnor är viktigt då det är essentiellt att allas intressen ska beaktas i politiska sammanhang. Hon menar att kvinnor dominerar vissa yrken som ofta är sämre betalda och att de i många fall har andra erfarenheter än män: Därför kan inte politiken representeras och domineras av endast män för att gynna allas intressen. (Phillips 2000 [1995], s. 84-85) Kvinnor kommer att introducera nya intressefrågor i politiken, frågor som många män kommer att stödja, men som inte kommer presenteras på den politiska agendan om det finns en underrepresentation av kvinnor (Phillips 2000 [1995], s. 87).

1.4 Andra faktorer

I en komparativ studie som denna är det av stor vikt att påpeka att kvinnlig representation är en komplex fråga med flera förklaringsfaktorer. Det finns inte en enskild omständighet eller en ensam förklaring för att klargöra kvinnors representation, eller mer korrekt bristen på kvinnlig representation i politiken runt om i världen. Följaktligen kommer vi att ta upp andra aspekter än listsystemet. Dels för att bredda uppsatsen och dels inkludera andra viktiga synvinklar. Nedan tar vi upp kvotering som en aspekt som kan påverka kvinnlig representation.

1.4.1 Kvotering

Kvotering har varit en kontroversiell fråga när det gäller förslag för att lösa den rådande kvinnliga underrepresentationen i världen. Kvotering har anammats på nationell nivå antingen genom lagstiftning eller frivilligt t.ex. inom de politiska

partierna. Det är emellertid svårt att se den direkta effekten av kvotering eftersom det är problematiskt att hitta data på hur många kvinnor som får sin plats genom kvotering och i vilken utsträckning kvotering faktiskt används (Quota Project 2014). Däremot finns det studier inom ämnet som på ett omfattande sätt behandlar kvotering runt om i världen. I antologin *Women, Quotas and Politics* (Dahlerup 2006) presenteras en omfattande studie om kvotering i flera olika delar av världen. Denna antologi behandlar delvis effekten av olika former av kvotering och i vilken utsträckning det påverkar kvinnlig representation. I vissa länder har man sett tydliga effekter av kvotering som exempelvis i Sydafrika. I en annan studie som har specifik fokus på Latinamerika påpekas den positiva effekten av kvotering för kvinnorepresentation. Införandet av kvotering är produkten av starka kvinnorörelsers krav på regeringar att på nationell nivå vidta åtgärder för att öka kvinnors deltagande i politiken (Htun & Jones 2002 s. 33).

Kvotering dock har inte undkommit kritik och kommer från flera olika håll, både från feminister själva och från samhället i allmänhet. Ett av motargumenten är att kvaliteten på kompetensen kommer att sjunka om kandidater inte väljs in utifrån kunskap och skicklighet utan för att de tillhör ett visst kön. Kritiker varnar även för att de kandidater som väljs in på grund av sitt kön kommer hånas då de inte har de meriter som krävs för att representera befolkningen i politiska sammanhang (Phillips 2000 [1995], s. 77).

1.5 Metod

För att besvara vår frågeställning använder vi oss av en komparativ statistisk analys. Vi anser att en statistisk analys är lämpligast för att besvara vår frågeställning, då den kan påvisa en sammanfattande beskrivning av en stor mängd samband. Analysen består av en variabelanalys mellan den oberoende variabeln stängd eller öppen lista (x) och den beroende variabeln kvinnlig representation i parlamentet (y). Vi undersöker därmed om det finns ett samband mellan den oberoende och den beroende variabeln. Den eventuella sambandet kommer att kunna beskriva och besvara vår frågeställning (Esaiasson m.fl. 2012, s. 346). Vi använder oss således av korstabeller för att beskriva den sambandsanalys vi ämnar påvisa i vår studie då korstabeller på ett explicit sätt redovisar två variablers eventuella samvariation (Esaiasson m.fl. 2012, s. 361).

Genom att isolera och endast använda oss av de länderna som har ett proportionellt valsysteem vill vi visa om det finns ett samband mellan länders användande av listor till parlamentsvalen och den kvinnliga representationen i dessa parlament. Vidare använder vi variabeln utbildningsnivå både i korstabeller och i en regressionsanalys för att undersöka om det finns ett samband mellan kvinnlig representations i parlamentet och ländernas genomsnittliga utbildningsnivå. En regressionsanalys är fördelaktigt då den anses vara den mest kraftfulla och flexibla tekniken inom statistisk analys. Regressionsanalys används endast då vi undersöker om det finns samvariation mellan kvinnlig representation

och utbildningsnivå. Detta då de båda är på intervallskala medan variabeln öppen/stängd lista är en dummy variabel och således inte kan figurera i en regressionsanalys (Esaiasson m.fl. 2012, s. 381). Vi har till den statistiska undersökningen använt oss av statistikprogrammet SPSS.

1.5.1 Styrkor och svagheter

Vi är medvetna om att det finns en svaghet med vårt tillvägagångssätt då vi gör en komparativ studie av 71 länder med väldigt många skillnader i bland annat utveckling, förutsättningar och historia. Samtidigt är en komparativ studie med många analysenheter en av styrkorna i vår studie. Ett brett urval av länder resulterar i att vi kan dra generella slutsatser. Eftersom vårt huvudsakliga intresse berör valsystemets effekter på kvinnlig representation har vi gjort bedömningen att en statistisk analys passar bäst som metod för att besvara vår frågeställning. En annan svaghet i vår studie är att den inte gör någon jämförelse över tid. Det finns vissa länder i vår studie som infört öppna listor nyligen medan andra länder haft det en längre tid, det skulle därför vara svårt att göra en jämförelse. En annan problematik med en studie som jämför över en lång tidsperiod är att den inte utesluter att kvinnors sociala situation har förändrats över tid. Vår metod har således till stor del påverkat undersökningens resultat. Eftersom vi valt att fokusera på kvinnlig representation i parlamentet har vi också medvetet exkluderat många andra områden där kvinnor representeras.

Enligt Esaiasson m.fl. måste man ha i beaktande att det kan finnas andra variabler som är delaktiga i att åstadkomma den observerade samvariationen. (Esaiasson m.fl. 2012, s. 68) Då vi genomför korstabeller för att beskriva huruvida länder som har öppna eller stängda listor samvarierar med hög eller låg andel kvinnor i parlamentet anser vi det dock tendera till signifikanta resultat där ovannämnda felkällor inte kommer att påverka resultatet betydelsefullt.

1.6 Material

Materialet i vår studie bygger på flera typer av källor. Till vår statistiska studie har vi hämtat data från Quality of Government Institute som är ett oberoende forskningsinstitut som tillhör Statsvetenskapliga institutionen vid Göteborgs universitet. Institutet grundades och leds av professorerna Bo Rothstein och Sören Holmberg. Standarddatan som vi använt oss av har bland annat fått pris för bästa dataset år 2009. Då vi belägger metod och analysmodell kommer vi att använda oss av *Metodpraktikan: konsten att studera samhälle, individ och marknad*, skriven av Esaiasson m.fl. (2012).

Vi har även som vi tidigare nämnt använt oss av Freedom House's Index för att kunna exkludera de länder som inte är demokratiska i sitt valsystem. Freedom House är ett oberoende amerikanskt kontrollorgan som jobbar för utbyggnad av frihet runt om i världen.

I vår teoretiska diskussion kring kvinnlig representation har vi använt oss av olika böcker och antologier som berör kvinnlig representation i valsystem och personvalets påverkan.

För den teoretiska diskussionen har vi baserat vårt material på Anne Phillips bok *Närvarons politik: den politiska representationen av kön, etnicitet och ras* (2000 [1995]).

2 Representation

Det huvudsakliga syftet med denna studie är att undersöka listsystem och kvinnlig representation. Vi anser dock att studien behöver kompletteras med en teoretisk diskussion kring varför kvinnlig representation är viktigt ur ett demokrati perspektiv. Nedan följer en diskussion som behandlar kvinnlig representation ur ett teoretiskt perspektiv.

Det vitala och centrala begreppet ”representation” har dominerat den politiska och statsvetenskapliga debatten. Begreppets betydelse har dock som många andra statsvetenskapliga begrepp varit svårdefinierat. ”Re” kommer från det engelska prefixet som kan översättas till ”igen” eller ”åter” och det engelska ordet present betyder närvarande eller presenterande på svenska. Således torde representation betyda åter närvarande eller presenterade igen/om igen. Vidare beskrivs representation inom demokratiska sammanhang som att alla grupper i ett samhälle representeras lika mycket och proportionellt till sin storlek (Wängnerud 1, 1998, s. 13 och 21).

En representativ lagstiftande församling bör i sitt ideala tillstånd därför vara “an exact portrait, in miniature, of the people at large, as it should think, feel, reason and act like them” (Adams i Pitkin 1972 s. 60). Spegelrepresentationen, ett annat begrepp för den sociala representationen, ska således tillsammans med den åsiktsbaserade representationen vara en fakticitet för de lagstiftande parlamenten världen över för en demokratisk realitet.

Den representativa demokratin har i västvärlden under de senare decennierna ersatt den direkta demokratin som fokuserade på att väljarkåren själv avgjorde och fattade beslut i olika politiska frågor. “Övergången från direkt till representativ demokrati har ändrat betoningen från vem politikerna är, till vad (policies, preferenser, idéer) de representerar” (Phillips 2000 [1995], s. 15). Den representativa demokratin har således övergått till en mer ansvarsutkrävande politik gentemot väljarkåren. Det är med detta ansvarsutkrävande signifikant för väljarkåren att politikerna gör vad väljarna förväntar sig att de ska göra utefter vilken agenda de beskriver att de har. Som Phillips menar borde politisk närvaro, tillika politisk representation, innebära en jämställd representation mellan män och kvinnor.

2.1 Kvinnlig representation

Som beskrivet ovan står representation i politiken för ett organ där samhällets alla grupper i ett önskvärt scenario förväntas speglas utifrån sina preferenser och sin storlek. I vårt fall för kvinnor och deras identitet och särskilda intressefrågor. Föga förvånansvärt är detta inte verklighet även i de länder som kallar sig demokratiska då kvinnor är underrepresenterade i de flesta lagstiftande församlingar världen över. Rwanda är idag det enda land där kvinnorna är överrepresenterade i parlamentet jämfört med männen. Sverige kommer på en andra plats följt av de andra nordiska länderna. Kvinnor representerar emellertid bara 21,4 % av medlemmarna i parlamentet världen över (QuotaProject 2014).

Enligt Wängnerud är inte kvinnlig representation endast ett begrepp för att definiera kvinnor till antalet i beslutsfattande organ utan också förekomsten av frågor som rör kvinnors intressen, och att ha dessa frågor i lika stort beaktande som andra intressen i den beslutsfattande proceduren (Wängnerud 1, 1998, s. 19). Phillips menar att kvinnliga politiker ofta omnämns som mer tillmötesgående och villigare att samarbeta än män. De anses enligt Phillips också att kvinnor är mindre tävlingsinriktade än män och har mer gentila värderingsgrunder (Phillips 2000 [1995], s. 92).

2.1.1 Kritik

En del av den kritik som tidigare förts mot att kvinnlig representation borde premieras för att länder ska bli mer demokratiska är att kvinnor är mindre intresserade av politik, kan mindre och är mindre engagerade än männen i politiken (Oskarson - Wängnerud 1995, s. 35). I västvärlden är dessa argument numera ofta förlegade men förekommer fortfarande i andra delar av världen. Oskarson och Wängnerud för dock en diskussion om att kvinnor fortfarande verkar vara mindre politiskt engagerade, men vid närmare anblick kan det också ses som att kvinnor och män bara uttrycker sitt politiska intresse på olika sätt och genom olika intressefrågor (Oskarson - Wängnerud 1995, s. 55).

2.2 Kan en man ersätta en kvinna?

“Kan en man ersätta en kvinna?” härleds i detta avsnitt till frågan om det finns divergens mellan män och kvinnors politiska preferenser och värderingar, eller om män och kvinnor alltid har samma politiska agenda, oberoende sitt kön. Som Anne Phillips menar kan en man ersätta en kvinna när det gäller konventionella

intressefrågor och de båda kan representera åsikten i sammanhanget lika väl. Det är däremot skillnad då identiteterna och erfarenheterna skiljer sig åt i olika intressefrågor och de båda individerna inte har samma initialläge (Phillips 2000 [1995], s. 17).

Vidare diskuterar Lenita Freidevall, forskare i bland annat kvinnlig representation i valsystem och jämställdhet i politiken, att en underrepresentation av kvinnor i parlamentet kan definieras som en icke fullständigt implementerad demokrati (Freidenvall 2011, s. 69). Betydelsen av en jämlik representation mellan könen är således betydelsefull för att ett land ska klassificeras som en fullskalig demokrati enligt Freidenvall.

Vid en tidpunkt då representationen kan komma att vara fullständigt balanserad mellan könen kan fokus förflyttas från jämställd närvaro till kvinnors sakpolitiska intressefrågor. Detta betyder således att "specifika kvinnointressen inte kan förväntas finnas uttryckta på ett samtal sätt så länge kvinnor står utanför politiken" (Oskarson - Wängnerud 1995, s. 33) skriver Maria Oskarson och Lena Wängnerud professorer i genusforskning vid Göteborgs Universitet.

I en studie gjord om de svenska könsskillnaderna i väljarbeteendet beskrivs det hur män i större utsträckning vill främja ekonomiska - och skattepolitiska frågor medan kvinnor i större utsträckning än män nämner miljöfrågor och familjepolitik vilket stipulerar att det förekommer åsiktsskillnader mellan könen i Sverige (Oskarson - Wängnerud 1995, s. 65). Detta påvisar vikten av att det finns olika representanter i politiken, just för att det finns åsiktsskillnader som av en ojämn representation skulle falla bort. Trots allt är majoriteten av Sveriges toppolitiker och ledamöter är fortfarande manliga (Premiär 309-310).

Som Oskarson och Wängnerud beskriver i sin bok *Kvinnor som väljare och valda* är det först då grupper blir representerade i politiken som deras intressen i politiska frågor kan få den genomslagskraft som gruppen önskar, det är först då den kan förväntas prioriteras. En kvinna representeras således bäst av en kvinna (Oskarson - Wängnerud 1995, s. 136 och 141).

Anne Phillips teori stipulerar ett viktigt argument för kvinnors representation i beslutsfattande politiska organ. Hon menar att kvinnlig representation är viktigt då den går från den symboliska representationen till den jämna och lika ansvarsutkrävande representationen. Phillips skriver att det är nödvändigt med "en större variation av kvinnliga politiker" då inte alla kvinnliga politiker har samma politiska agenda och inte nödvändigtvis är intresserade av att lyfta kvinnofrågor (Phillips 2000 [1995], s. 194). Hon menar också att forskning visat att de beslutsfattande organ som helt eller nästintill helt domineras av män har en limiterad förmåga att lyfta kvinnofrågor och att representanters egen autonomi gör att det är essentiellt att politikens representanter avspeglas av befolkningen (Phillips 2000 [1995], s. 97). Vidare skriver Phillips: "Genom vilken tänkbar överlägsenhet i talang eller erfarenhet kan män kräva sin 'rätt' till monopol på olika församlingar?" (Phillips 2000 [1995], s. 101).

3 Empiri

I detta kapitel presenteras vår empiriska undersökning följt av en tillhörande diskussion. Inledningsvis kommer viktiga begrepp och variabler som står till grund för vår studie att definieras. Därefter kommer den statistiska analysen av öppna och stängda listor samt utbildningsnivå, båda i relation till kvinnlig representation i parlamentet att redovisas.

3.1 Definitioner

Vi kommer i följande avsnitt att definiera de begrepp och variabler som står till grund för vår empiriska studie.

3.1.1 Öppna och stängda listor

Inom de proportionella valsystemen finns olika konstruktioner för hur de politiska partierna väljer kandidater som ska representera partiets intressen i parlamentet i proportion till många mandat partiet får i röstningen i de allmänna valen. Stängda listor innebär att kandidaturvalet till parlamentet sker helt inom partiet. I detta fall är det kandidaterna själva som inom partiet driver sin egen kampanj för att få placeras så högt upp på partiets kandidatlista som möjligt. Om de når framgång i sin kampanj har de en chans att få en plats i parlamentet då mandatet delas ut efter valet. (Gallagher m.fl. 2011, s. 385).

Öppna listor, också kallad preferential röstning och personvals röstning, lämnar väljarkåren själv rätten att bestämma kandidaternas placering på listan till parlamentet med hjälp av röstning i de allmänna valen. Tanken bakom ett personvalssystem är ge väljarna mer inflytande över vilka kandidater som väljs. Kandidaterna på de öppna listorna väljs ut genom olika nomineringsprocesser som är lagstadgade i vissa länder men inte i andra. För de länder som använder sig av öppna listor sker kandidaternas kampanjer gentemot väljarna i större uträckning än då länderna har stängda listor. Det är således i öppna listsystem väljarnas preferenser för kandidaterna som avgör vilka kandidater som ska få representera befolkningen i parlamentet (Gallagher m.fl. 2011, s. 385).

Reglerna för valsystem med öppna listor kan skilja sig åt mellan olika länder. Dels finns det länder som exempelvis Sverige där preferensen för kandidat är frivilligt. Det skiljer sig alltså åt mellan länderna i vilken grad personröstning

faktiskt används. I Belgien väljs 50 procent av kandidaterna in med personval medan personvalsinslaget i Sverige inte har fått lika stor omfattning då många väljare i Sverige väljer att bara rösta på parti och inte kandidat inom det parti de röstar på. I Finland tillämpas obligatoriska öppna listor där väljaren måste kryssa i sin preferens för en kandidat för att röstningen ska bli giltig. (Meier 2008, s. 143; Gallagher m.fl. 2011, s. 370)

3.1.2 Variabler från QOG-institutet

• **dpi_pr Proportionell Representation**

Definieras som en dummy variable i datasetet och anger vilka länder som tillämpar proportionellt representation i valsystemet (QOG, Codebook 2014, s. 190).

• **ipu_w_lower Women in national parliament (lower house)**

Beskriver i procentsats hur stor andel kvinnor som sitter i parlamentet för de länder som har ett enkammersystem, och i den undre kammaren för de länder som har ett bikameralt system (QOG, Codebook 2014, s. 275).

• **dpi_cl Closed Lists**

Definieras som en dummy variabel i datasetet och beskriver vilka länder som har öppna listor, där väljarkåren kan uttrycka sin preferens för kandidater, och vilka länder som har stängda listor där väljarkåren inte kan uttrycka sina preferenser för kandidater (QOG Codebook 2014, s. 192). Det är dock viktigt att poängtera att de öppna listorna också definieras som de listor som är flexibla, vilket innebär att det är frivilligt för väljarkåren att uttrycka sina preferenser för kandidater. Detta betyder att det inte med säkerhet går att veta om de länder som är klassificerade som öppna listor inte använder sig av det i full utsträckning.

• **bl_asy25mf Average Schooling Years, Female and Male (25+)**

Beskriver det genomsnittliga antal år av skolutbildning som ländernas totala population över 25 år har genomfört (QOG Codebook 2014, s. 156). Variabeln beskriver emellertid inte hur många av dessa som är kvinnor och hur många som är män. I QOG Institutets standarddata finns det variabler som särskiljer könen i denna fråga, vi ansåg det dock mer relevant att se på båda könen gemensamma genomsnittliga utbildningsnivå. Detta eftersom den genomsnittliga utbildningsnivån i detta sammanhang ämnar påvisa hela befolkningens utbildning, inte bara kvinnors. Vi har valt denna variabel istället för en variabel som bara beskriver kvinnlig utbildningsnivå då vi vill ha en genomsnittlig nivå för hela befolkningen, detta visar således hur högt utbildad hela befolkningen är.

3.2 Resultat av öppna och stängda listor

Nedan redovisas den empiriska undersökningen av öppna och stängda listor i relation till kvinnlig representation i parlamentet. 71 länder figurerar i analysen.

Tabell 1.0

Sammanfattning av processen av fall

	Fall					
	Giltiga		Bortfall		Totalt	
	N	Procent	N	Procent	N	Procent
Öppna	31	100,0%	0	0,0%	31	100,0%
Stängda	40	100,0%	0	0,0%	40	100,0%

Då vi bara inkluderat de länder i analysen som har en typ av listsystem, antingen stängd eller öppen, blev det inte några bortfall i sammanfattningen av processen av fall. Således förekommer det 31 länder med öppna listor i analysen och 40 länder med stängda listor.

Tabell 1.1

Kvinnor i parlamentet %
Låg → 0,0 % – 12,5 %
Medel-låg → 12,6 % – 25,0 %
Medel-hög → 25,1 % – 37,5 %
Hög → 37,6 % – 100 %

Då andelen kvinnor i parlamentet i % är på intervallskala från 1-100 har vi kodat om variabeln andel kvinnor i parlamentet till fyra kategoriseringar, detta kan avläsas i tabell 1.1. Anledningen till denna typ av kategorisering grundar sig på att det är irrelevant att ha fler omkodningar då den högsta andelen kvinnor i parlamentet är 46,4 % (Sverige), således är den högsta kategoriseringen från och med 37,6 % och uppåt. Länderna som ingår i tabell 1.0 och 1.2 är de som har någon typ av listsystem (antingen stängda listor eller öppna listor) i sina allmänna val och därmed har ett proportionellt valsysteem.

I följande text finns en beskrivning av de resultat vi fått och texten utgår från tabell 3.0 som återfinns i Appendix för en mer överskådlig bild av hela resultatet.

Vi tog med totalt 71 länder med proportionella valsystem i vår undersökning. Dessa presenteras i alfabetisk ordning i tabell 3.0 med information om de har öppna eller stängda listor, hur många procent kvinnor de har i parlamentet och vilken klassificering de har.

Gruppen som fått den lägsta klassificeringen 1 (0-12,5 % kvinnor i parlamentet) består av 19 länder. Länderna med stängda listor är: Benin, Georgien, Guatemala, Mongoliet, Niger, Paraguay, Rumänien, Turkiet, Ukraina och Vanuatu. Länderna med öppna listor är: Bhutan, Brasilien, Colombia, Cypern, Indien, Japan, Malta, Panama och Ungern.

Gruppen som fått den medel-låga klassificeringen 2 (12,6-25,0 % kvinnor i parlamentet) består av 27 länder där länderna med stängda listor är: Albanien, Bolivia, Bulgarien, Dominikanska republiken, El Salvador, Honduras, Israel, Italien, Kroatien, Lesotho, Litauen, Filippinerna, Slovakien, Sydkorea och Uruguay. Länderna med öppna listor är: Bosnien Hercegovina, Chile, Estland, Grekland, Indonesien, Lettland, Luxemburg, Mauritius, Polen, Sierra Leone, Slovenien och Tjeckien.

Gruppen som fått den medel-höga klassificeringen 3 (25,1-37,5 % kvinnor i parlamentet) består av 17 länder där länderna med stängda listor är: Costa Rica, Ecuador, Guyana, Makedonien, México, Namibia, Nepal, Nya Zeeland, Peru, Portugal, Spanien, Tunisien och Tyskland. Länderna med öppna listor är: Australien, Nederländerna, Schweiz och Österrike.

Gruppen som fått den högsta klassificeringen 4 (37,5-100 % kvinnor i parlamentet) består av 8 länder där länderna med stängda listor är: Argentina och Sydafrika. Länderna med öppna listor är: Belgien, Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige.

Tabell 1.2

Öppna och stängda * Kvinnlig representation i parlamentet

		Kvinnlig representation i parlamentet				Total
		Låg	Medel-låg	Medel-hög	Hög	
Öppna listor	Antal	9	12	3	7	31
	% inom öppna	29,0%	38,7%	9,7%	22,6%	100,0%
Stängda listor	Antal	10	15	13	2	40
	% inom stängda	25,0%	37,5 %	32,5 %	5,0 %	100,0%
Total	Antal	19	27	16	9	71
	% inom öppna och stängda	26,8 %	38,0 %	22,5 %	12,7 %	100,0%

Tabell 1.2 beskriver sambandet mellan andel kvinnor i parlamentet, utefter den kategorisering vi har gjort, och hur många länder som använder sig av öppna och stängda listor. Tabellen vill sålunda påvisa om det finns ett samband mellan andel kvinnor i parlamentet och vilket typ av listsystem som tillämpas. I tabellen

inkluderas alla de länder som vi har som underlag i vår studie och således finns inga bortfall i tabellen. Enligt tabellen är det vanligaste förekommandet av de 71 länderna vi har i vår studie ett scenario där länderna har stängda listor och medel-låg andel kvinnor i parlamentet, som motsvarar 15 av de 71 länderna. Detta scenario motsvarar en summa på 21,1 % av det totala antal länderna som innefattas i vår studie och 37,5 % av de länder som har stängda listor. Tätt följt därefter är förhållandet stängda listor och medel-hög andel kvinnor i parlamentet som motsvarar 18,3 % av den totala andelen länder och 32,5 % av de länderna som har stängda listor. Det går således med tabell 1.2 att urskilja en tendens mellan listsystem och kvinnlig representation i parlamentet då de båda vanligaste förekommande i analysen kan ses bredvid- varandra i tabellen.

Den största synliga divergensen i tabellen som går att utläsas från relationen mellan öppna och stängda listor är under den medel-höga andelen kvinnor i parlamentet. Den medelhöga andelen kvinnor i parlamentet är den kategorisering som beskriver procentsatsen mellan 25,1 och 37,5 % kvinnor i parlamentet. För de länder som har medel-hög andel kvinnor i parlamentet är det 3 av de 16 länderna som tillämpar öppna listor i sitt valsysteem och således har de resterande 13 länderna stängda listor i sina allmänna val till parlamentet. Detta är följaktligen den största divergensen i tabell 1.1 mellan stängda och öppna listor med samma andel kvinnlig representation i parlamentet då de öppna listorna bara har 4,2 % och stängda listor har 18,3 %. Det ovanligaste förekommandet i tabell 1.2 är stängda listor och hög andel kvinnor i parlamentet. Detta förekommande representerar endast 5,0 % av de länder som har stängda listor och sammanlagt 2,8 % av den totala andelen länder. Dessa länder är som nämnt ovan Argentina och Sydafrika.

Tabell 1.3

	Högsta kvinnliga repr. i parlamentet och listsystem			
	Finland	Island	Sydafrika	Sverige
Listsysteem	Öppen	Öppen	Stängd	Öppen
Kvinnlig repr. i parlamentet	40 %	42,9 %	44,5 %	46,4 %

Tabell 1.3 visar de fyra länder som har högst andel kvinnor i parlamentet av de 71 länder som figurerar i vår studie. Denna tabell ämnar påvisa om det skulle finnas något samband mellan val av listsystem och kvinnlig representation då man inte innefattar lika många länder i den statistiska analysen som t.ex. i tabell 1.2. Som förefalls i tabellen kan tendens ses då tre av de fyra länderna har ett öppet listsystem.

Tabell 1.4

	Lägsta kvinnliga repr. i parlamentet och listsystem			
	Vanuatu	Mongoliet	Georgien	Ukraina
Listsysteem	Stängd	Stängd	Stängd	Stängd
Kvinnlig repr. i parlamentet	3,8 %	3,9 %	5,1 %	8 %

Tabell 1.4 innefattar de fyra länderna som har lägst andel kvinnor i parlamentet av de 71 länderna i vår statistiska studie. Med denna tabell kan ses att dessa fyra länder har stängd lista i sitt proportionella valsysteem. Denna tabell har som syfte att påvisa att tabell 1.2 inte kunde härleda ett samband mellan andel kvinnor i parlamentet och val av listsysteem då den inkluderade 71 länder, men att tabell 1.4 som inkluderade de fyra länderna med lägst kvinnlig representation kunde härleda ett samband i detta sammanhang. Det finns således en tendens mellan listsysteem och kvinnlig representation i parlamentet i tabell 1.4.

3.2.1 Slutsats av resultat

Utfallet för tabell 1.0 och 1.2 visade inget tydligt samband mellan vilket listsysteem som tillämpades och vilken verkan detta fick för kvinnlig representation i parlamentet. Vad som kunde utläsas var att det vanligaste förekommandet utav de 71 länderna som innefattas i vår studie var medel-låg andel kvinnor i parlamentet och att den största olikheten mellan stängda listor och öppna listor var de länder som har medel-hög andel kvinnor i parlamentet. Tabell 1.2 visar också att det är vanligare i proportionella valsysteem att tillämpa stängda listor än öppna listor, sammantaget 22,5 % vanligare. Av vad som går att utläsas från tabell 1.2 finns inget explicit samband mellan listsysteem och kvinnlig representation i parlamentet men däremot går det att se tendenser till ett samband i tabell 1.3 och 1.4 som är ett utplock av de länder med den allra högsta kvinnliga representationen i parlamentet och de med den allra lägsta representationen.

Även om den empiriska undersökning som nämnt visade att det inte finns något starkt samband mellan listsysteem och kvinnlig representation i parlamentet är det essentiellt att diskutera vad detta skulle kunna bero på och resonera kring om det skulle kunna vara beroende på det statistiska metodvalet. Således förs resonemanget kring om utfallet skulle blivit annorlunda med ett annat verktyg för att besvara frågeställningen. Som redovisat i resultatet av öppna och stängda listor i avsnitt 3.2 kunde ett helt annat slags samband härledas då tabellerna inkluderade färre fall. Det är dock svårare att dra generella slutsatser för att besvara frågeställningen i denna studie om den statistiska analysen inte behandlar ett stort

antal fall. Det går med denna vetenskap inte att ge ett definitivt svar på frågeställningen med hjälp av tabell 1.3 och 1.4, även om de påvisar tendens för ett samband. Det finns således inget definitivt svar på vilken roll listsystem har för kvinnlig representation i proportionella valsystem. Huruvida personval och öppna listor påverkar kvinnor negativt visade sig inte ha någon statistisk samband

Det finns en viss svaghet i vår undersökning då länder med listor inte alltid i hög utsträckning utnyttjar personvalet eftersom det i många länder är frivilligt. En annan viktigt aspekt som vår undersökning inte kan ta hänsyn till i brist av tillgänglig data är information om det exakta antal kvinnor och män som blir invalda med personval. Hade dessa data varit tillgängliga hade det varit möjligt att med större säkerhet dra slutsatser och jämföra i vilken utsträckning personvalet har påverkan på kvinnliga kandidater. Sammanfattningsvis tolkar vi av våra resultat att det inte finns något entydigt samband mellan listsystem och kvinnlig representation i politiken.

3.3 Resultat av genomsnittlig utbildningsnivå

Som vi nämnt ovan ville vi undersöka om det fanns ett samband mellan kvinnlig representation i parlamentet och genomsnittlig utbildningsnivå. För att undersöka vilka andra variabler som skulle kunna påverkar kvinnlig representation i parlamentet kommer denna studie att undersöka vidare om variabeln genomsnittlig utbildningsnivå för män och kvinnor kan ha påverkan för den kvinnliga representationen. Vi har således valt en variabel som enligt Quality of Government Institute beskriver antalet år som män och kvinnor har gått i skolansammanlagt då de är 25 år gamla. Vi vill följaktligen undersöka om det finns ett samband mellan befolkningens genomsnittliga utbildningsnivå i ett land och andel kvinnor i parlamentet.

Tabell 2.0

Sammanfattning av process av fall

	Fall					
	Giltiga		Bortfall		Totalt	
	N	Percent	N	Percent	N	Percent
Utbildningsnivå * Kvinnlig repr.	65	91,5 %	6	8,5 %	71	100,0%

I tabell 2.0 har 6 av de 71 länderna som ingår i vår studie fallit bort då Quality of Government Institute inte hade någon data för dessa 6 ländernas utbildningsnivå. Således innefattar tabell 2.1 de 65 resterande länderna vilket motsvarar 91,5 % av

de länderna som ingår i vår studie, bortfallet är följaktligen 8,5 %. De länderna som har fallit bort i vår studie, och inte har någon information om genomsnittlig utbildningsnivå är Bhutan, Bosnien och Herzegovina, Cypern, Georgien, Makedonien och Vanuatu.

Tabell 2.1

Genomsnittlig utbildningsnivå * Kvinnlig representation i parlamentet

			Kvinnlig representation i parlamentet				Totalt
			Låg	Medel-låg	Medel-hög	Hög	
Utbildningsnivå Män & kvinnor	Låg	Antal	2	1	1	0	4
		% inom utbildningsnivå	50,0%	25,0%	25,0%	0,0%	100,0%
	Medel-låg	Antal	3	3	2	0	8
		% inom utbildningsnivå	37,5%	37,5%	25,0%	0,0%	100,0%
	Medel-hög	Antal	5	9	7	2	23
		% inom utbildningsnivå	21,7%	39,1%	30,5%	8,7%	100,0%
	Hög	Antal	5	13	5	7	30
		% inom utbildningsnivå	16,7%	43,3%	16,7%	23,3%	100,0%
Totalt		Antal	15	26	15	9	65
		% inom utbildningsnivå	23,1%	40,0%	23,1%	13,8%	100,0%

Tabellen 2.1 beskriver sambandet mellan genomsnittligt antal år av utbildning för män och kvinnor vid 25 års ålder (som i tabellen benämns som utbildningsnivå) och hur många % av ledamöterna i parlamentet som är kvinnor.

Både andel kvinnor i parlamentet och genomsnittligt antal år av utbildning har omkodats från stora intervallskalor där andelen kvinnor i parlamentet redovisades på en skala från 0-100 % och genomsnittligt antal år av utbildning för män och kvinnor på en skala från 0,0 år till 15,0 år, då standarddatan laddades ner från Quality of Government Institutet. De båda omkodade variablerna har kategoriserats som Låg, Medel-låg, Medel-hög och Hög för att göra korstabellerna tydliga och lättbegripliga för läsaren. Omkodningens kategorisering kan ses under. Anledningen till varför kategoriseringen Hög antal år av utbildning för män och kvinnor har ett tak på 15 år är för att det är den högsta genomsnittliga datan från Quality of Government Institutet.

Tabell 2.2

Andel % kvinnor i parlamentet	Antal år av utbildning för män och kvinnor
Låg: 0,0 % – 12,5 %	Låg: 0,0 år – 3,25 år
Medel-låg: 12,6 % – 25,0 %	Medel-låg: 3,26 år – 6,5 år
Medel-hög: 25,1 % – 37,5 %	Medel-hög: 6,6 år – 9,75 år
Hög: 37,6 % – 100 %	Hög: 9,76 år – 15 år

Sambandet som tabell 2.1 beskriver visar att av de 65 länderna som ingår i tabellen har 4 länder vad som i denna studie kategoriseras som låg utbildningsnivå, 8 länder har medel-låg utbildningsnivå, 23 länder har medel-hög utbildningsnivå och 30 länder har hög utbildningsnivå. Utifrån detta resultat kan det sammanfattas att länder med proportionella valsystem och listor (både öppna och stängda) har generellt sätt ofta högre utbildningsnivå än låg utbildningsnivå. Tabellens resultat beskriver således att den vanligaste utbildningsnivån av de utvalda länderna som behandlas i denna studie är hög utbildningsnivå. För att återkoppla till tidigare beskrivning av omkodning av variabeln 'genomsnittligt antal år av utbildning för män och kvinnor vid 25 års ålder' omfattar kategoriseringen utbildningsnivå att de 30 länderna som definieras som hög utbildningsnivå i tabellen en genomsnittlig utbildningslängd på 9,76–15 år. Det land som har högst genomsnittligt antal år av utbildning vid 25 års ålder i denna studie är Norge med 12,63 år.

Av de 30 länderna som har hög utbildningsnivå har 7 av dem också hög andel kvinnor i parlamentet vilket efter vår omkodning betyder 37,6 % och uppåt. Då tabellen utläses kan det också sammanfattas att inga länder har hög andel kvinnor i parlamentet och samtidigt låg eller medel-låg utbildningsnivå. Detta innebär att det inte finns några länder i världen som är demokratiska, har ett proportionellt valsystem, och samtidigt både har hög andel kvinnor i parlamentet och låg eller medel-låg genomsnittlig utbildningsnivå vid 25 års ålder. De enda två länderna i studien som har både låg utbildningsnivå (0-3,25 år i genomsnitt) och låg andel kvinnor i parlamentet är Niger och Benin. Nigers genomsnittsnivå på utbildning är 1,44 år och andelen kvinnor i parlamentet är 9,7 %, befolkningen i Benin går i genomsnitt 3,24 år i skolan och deras parlament har en kvinnorepresentation på 10,8 %. Nepal är det enda landet i tabell 2.1 som har låg utbildningsnivå, 3,24 år i genomsnitt, och medel-hög andel kvinnor i parlamentet, 33,2 %.

Det vanligaste förekommandet i världen för länder som använder sig av listvals system vad gäller andel kvinnor i parlamentet och genomsnittlig utbildningsnivå är enligt tabell 2.1 scenariot hög genomsnittlig utbildningsnivå och medel-låg andel kvinnor i parlamentet. Följaktligen är det vanligaste förekommandet av de länder som ingår i vår studie ett tillstånd där männen och kvinnorna i ett land genomsnittligt har studerat i 9,76-15 år och samtidigt har 12,6-25,0 % kvinnor i parlamentet. Detta scenario motsvarar 43,3 % av de

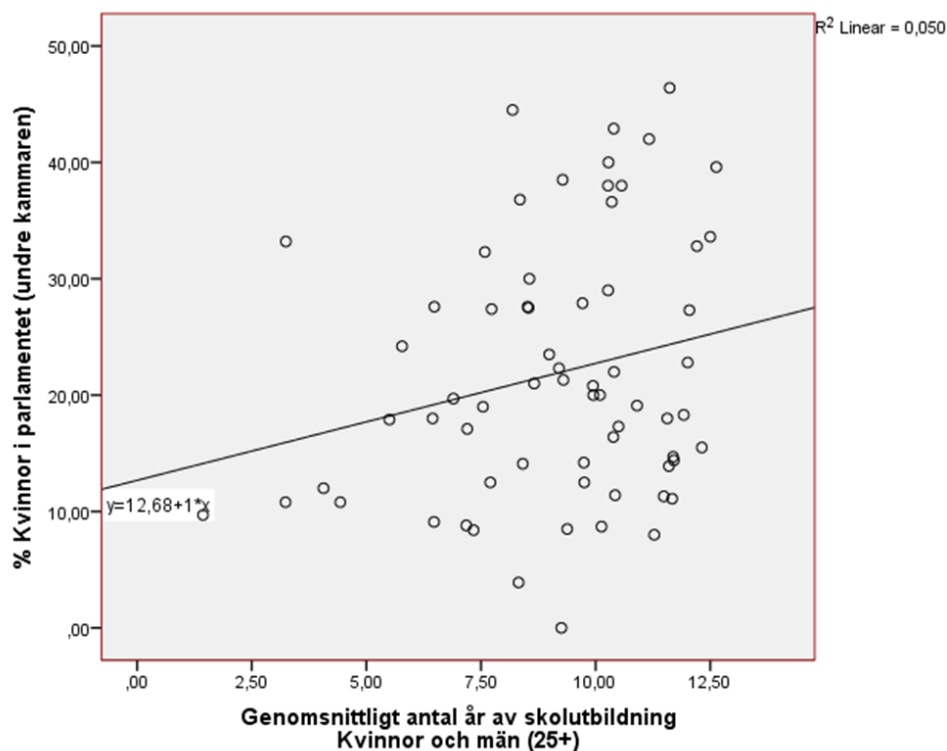

länderna som har hög genomsnittlig utbildningsnivå och sammanlagt 20 % av det totala antalet länder.

Av de länder i världen som enligt Quality of Government använder sig av listsystem och således tillämpar ett proportionellt valsystem är det näst vanligaste förekommandet en medel-låg andel kvinnor i parlamentet och medelhög utbildningsnivå. Detta samband visar likt det ovannämnda sambandet, som beskrevs som det vanligaste förekommandet, att hög och medelhög utbildning förekommer i en majoritet av länderna, sammanlagt motsvarar dessa två scenarion 34 % av de 65 länderna som ingår i tabell 2.1. Följaktligen har 34 % av de länder i världen som tillämpar listsystem och proportionellt valsystem en antingen hög eller medel-hög utbildning och samtidigt en medel-låg andel kvinnor i parlamentet.

Förekomsten av hög andel kvinnor i parlamentet och hög utbildningsnivå tillika 9,76–15 års utbildning är som visat i tabell 2.1 befintligt i 7 länder. Länderna har alla samma geografiska läge och liknande kultur: Sverige, Norge, Finland, Island, Nederländerna och Belgien.

Figur 1

Regressionsanalysen, Figur 1, beskriver andel kvinnor i parlamentet i relation till genomsnittlig utbildningsnivå hos män och kvinnor. Det går att härleda ett samband, dock inte så starkt att man kan dra alltför stora slutsatser. Det finns likväl tendenser mellan genomsnittlig utbildningsnivå och graden av kvinnlig representation i parlamentet.

3.3.1 Slutsats av resultat

Vi kan med resultatet av vår statistiska analys i avsnitt 3.3 inte ge ett entydigt svar på om det finns ett samband mellan länders genomsnittliga utbildningsnivå och kvinnlig representation i parlamentet. Det gick däremot att härleda ett visst samband som beskrev att det inte finns några demokratiska länder med proportionella valsystem i världen som har över 37,5 % kvinnor i parlamentet och samtidigt mindre än 3,25 års utbildning i genomsnitt. Detta skulle kunna tolkas som ett uttryck för att utbildning har betydelse för att kvinnor representeras i de beslutsfattande organen. Vi kan däremot inte gardera oss mot att det finns specifika fall i någon av de 65 länderna som har hög eller låg andel kvinnor i parlamentet på grund av anledningar som vi i vår uppsats inte fördjupat oss i.

Som figur 1 visar finns benägenhet för länder med högre genomsnittlig utbildningsnivå att också ha högre andel kvinnor i parlamentet. Med denna tendens kan det föras ett resonemang kring att det finns en trend i de länder med högre utbildningsnivå att också ha hög kvinnorepresentation. Huruvida det kan vara hög kvinnorepresentation till följd av hög utbildning eller om det är hög utbildning till följd av hög kvinnorepresentation kan inom studiens ramar inte besvaras. Det går emellertid att urskilja i den statistiska analysen i avsnitt 3.3 att det inte finns några av de 71 länderna som har hög andel kvinnor i parlamentet och låg eller medel-låg genomsnittlig antal år utbildning. Med detta är en slutsats av resultatet att den finns tendens till att utbildning spelar roll för att kvinnor ska representeras i parlament. Vår slutsats är att en befolkning med mindre än 6,5 års genomsnittlig utbildning resulterar i en obefintlig representation av kvinnor i parlamentet, i alla fall utav de 71 länderna som ingår i vår studie.

Vi tolkar sammanfattningsvis att resultaten från vår statistiska analys visar att det är betydelsefullt med utbildning för att kvinnor ska representeras i politiken.

4 Avslutande diskussion

Vår studie grundade sig på ett genuint intresse för hur personval skulle kunna missgynna kvinnlig representation, och hur den generellt sett låga kvinnorepresentationen i parlament runt om i världen kunde förklaras utifrån vilket valsysteem som tillämpas.

Teorin om representation i avsnitt 2 beskrev hur kvinnlig representation är viktigt ur ett demokratiskt perspektiv då kvinnliga politiker enligt flertalet teoretiker lämpar sig bäst för att företräda kvinnors intressen. Avsnittet förklarar att representation i denna studie definieras som en spegling av befolkningen där grupper representeras i beslutsfattande församlingar utifrån sin storlek och sina preferenser.

Syftet med den empiriska studien har varit att försöka besvara frågan om kvinnlig representation i parlamentet påverkas av listsystemet i proportionella valsysteem. Med en statistisk analysmetod resulterade svaret på frågeställningen: *”Påverkas kvinnlig representation i parlament av länders listsystem i proportionella val?”* i att det inte går att härleda ett statistiskt samband mellan variablerna kvinnlig representation och val av listsystem. Avsnittet ”Resultatet av öppna och stängda listor” kunde således inte påvisa ett starkt samband mellan de två variablerna. Däremot kunde tendens till samband ses då den statistiska analysen innefattade färre fall av länder.

Den vidare empirin om kvinnlig representation och genomsnittlig utbildningsnivå påvisade ett samband och slutsats kunde dras att det finns tendenser till samband mellan en befolknings utbildningsnivå och kvinnlig representation i parlamentet.

Som vi tidigare nämnt har vår metod i stor utsträckning påverkat vårt resultat. En kvalitativ fallstudie hade för ett enskilt fall kunnat besvara frågeställningen annorlunda och möjligen kunnat härleda ett samband mellan ett lands val av listsystem och hur stor andel av ledamöterna i parlamentet som är kvinnor. Fördelen med en statistisk analysmetod är däremot att den ger möjlighet att dra generella slutsatser som inte på samma plan hade kunnat genomföras vid en fallstudie. Detta ger studien en fördel som inte en kvalitativ metod hade kunnat ge.

Även om det inte gick att härleda ett samband mellan listsystem och kvinnlig representation menar vi ändå att vi fört forskningen framåt genom att visa att det inte finns ett samband. Syftet med studien var att besvara frågan om den kvinnliga representationen påverkas av listsystem, varvid vårt svar var att den inte gör det.

Av studiens resultat framgår att kvinnlig representation inte kan förklaras och förstås ur en enskild synvinkel. Det är många faktorer som ska stämma överens för att förändring i gynnsam riktning ska ske för den kvinnliga representationen. Länderna vi har med i vår studie är som vi tidigare nämnt olika gällande kultur,

historisk bakgrund, geografiskt läge och ekonomiskt välstånd. Samhället är samtidigt i ständig förändring och vi har under de senaste decennierna upplevt en stor förändring i positivt riktning för den kvinnliga representationen i politiken. Även om positiva förändringar skett för ökad representation av kvinnor i världens parlament är det lång väg kvar till ett fullständigt jämställt klimat i politiken mellan män och kvinnor.

5 Referenser

Primärmaterial:

QOG, The Quality Of Government Institute, Teorell, Jan, Nicholas Charron, Stefan Dahlberg, Sören Holmberg, Bo Rothstein, Petrus Sundin & Richard Svensson. 2013. The Quality of Government Dataset, version 20 Dec13. University of Gothenburg: The Quality of Government Institute [Elektronisk] Tillgänglig: <http://www.qog.pol.gu.se> Hämtdatum: 2014-04-28.

Sekundärmaterial:

Dahlerup, Drude (red.) 2006. *Women, quotas and politics*. New York: Routledge.

Esaiasson, Peter, Mikael Gilljam, Henrik Oscarsson, & Lena Wängnerud, 2012. *Metodpraktikan: konsten att studera samhälle, individ och marknad*. 4. uppl. Stockholm: Norstedts juridik.

Freidenvall, Lenita & Maria Jansson, 2011, *Politik och kritik: en feministisk guide till statsvetenskap* Lund : Studentlitteratur AB.

Gallagher, Michael, Michael Laver & Peter Mair, 2011. *Representative government in modern Europe* 5: uppl. Maidenhead, Berkshire (England): Mcgraw Hill Higher Education

Htun, Mala N., and Mark P. Jones. 2002. "Engendering the Right to Participate in Decisionmaking: Electoral Quotas and Women's Leadership in Latin America." *Gender and the Politics of Rights and Democracy in Latin America*, red. Nikki Craske and Maxine Molyneux. London: Palgrave, 32–56.

Lijphart, Arend, 2012. *Patterns of democracy: government forms and performance in thirty-six countries* 2: uppl. London: Yale University Press.

Meier, Petra. 2008. "Belgium: The Collateral Damage of Electoral System Design." In *Women and Legislative Representation: Electoral Systems, Political Parties, and Sex Quotas*. red. Manon Tremblay. New York: Palgrave MacMillan, 137–47.

Nielsen, Peder, 2007 *Ett decennium med personval: erfarenheter och utfall*. Stockholm: Fritze.

- Oskarson, Maria & Lena Wängnerud, 1996. *Kvinnor som väljare och valda: om betydelsen av kön i svensk politik*. Lund : Studentlitteratur AB.
- Phillips, Anne, 2000 [1995]. *Närvarons politik: den politiska representationen av kön, etnicitet och ras*. Lund: Studentlitteratur AB.
- Pitkin, Hanna Fenichel, 1967. *The concept of representation*. Berkeley, Los Angeles, London: University of California Press
- Puddington, Arch, 2014. "Freedom in the World 2014: the democratic leadership Gap" Freedom House [Elektronisk] Tillgänglig: <http://freedomhouse.org/sites/default/files/FIW2014%20Booklet.pdf>
Hämtdatum: 2014-29-04.
- Wängnerud 1 = Wängnerud, Lena, 1998. *Politikens andra sida: om kvinnorepresentation i Sveriges riksdag*. Kungälv: Livréna grafiska AB.
- Wängnerud 2 = Wängnerud, Lena 1999. "Kön och personröstning" i Holmberg, Sören & Tommy Möller (red.) *Premiär för personal*. Stockholm: Elanders Gotab.
- UNDP = United Nation Development Program 2013, *Mycket återstår för målet om ökad jämställdhet*. [Elektronisk] Tillgänglig: <http://www.millenniemaalen.nu/oka-jamstalldheten-mellan-kvinnor-och-man/>
Hämtdatum: 2014-04-03.
- QOG, Codebook, The QOG Standard Dataset, The Quality Of Government Institute, Teorell, Jan, Nicholas Charron, Stefan Dahlberg, Sören Holmberg, Bo Rothstein, Petrus Sundin & Richard Svensson. 2013. The Quality of Government Dataset, version 20 Dec13. University of Gothenburg: The Quality of Government Institute [Elektronisk] Tillgänglig: http://www.qogdata.pol.gu.se/codebook/codebook_standard_20dec13.pdf
Hämtdatum: 2014-04-28.
- Quota Project, Global Database of Quotas for Women 2014[Elektronisk] Tillgänglig: www.quotaproject.org. Hämtdatum: 2014-05-03.

6 Appendix

Tabell 3.0

Länder	Öppen lista	Stängd lista	% kvinnor i parlamentet	Klassificering	Utbildningsnivå	Klassificering
Albanien		X	16,4	2	10,39	4
Argentina		X	38,5	4	9,28	3
Australien	X		27,3	3	12,04	4
Belgien	X		38	4	10,57	4
Benin		X	10,8	1	3,24	1
Bhutan	X		8,5	1	-	-
Bolivia		X	22,3	2	9,2	3
Bosnien och Hercegovina	X		19	2	-	-
Brasilien	X		8,8	1	7,18	3
Bulgarien		X	20,8	2	9,94	4
Colombia	X		8,4	1	7,34	3
Costa Rica		X	36,8	3	8,35	3
Chile	X		14,2	2	9,74	3
Cypern	X		12,5	1	-	-
Danmark	X		38	4	10,27	4
Dominikanska republiken		X	19,7	2	6,9	3
Ecuador		X	32,3	3	7,59	3
El Salvador		X	19	2	7,54	3
Estland	X		22,8	2	12,01	4
Finland	X		40	4	10,28	4
Georgien		X	5,1	1	-	-
Grekland	X		17,3	2	10,5	4
Guatemala		X	12	1	4,07	2
Guyana		X	30	3	8,55	3
Honduras		X	18	2	6,45	2
Indien	X		10,8	1	4,43	2
Indonesien	X		17,9	2	5,5	2
Island	X		42,9	4	10,39	4
Israel		X	18,3	2	11,92	4
Italien		X	21,3	2	9,3	3
Japan	X		11,3	1	11,49	4
Kroatien		X	23,5	2	8,99	3
Lesotho		X	24,2	2	5,78	2
Lettland	X		22	2	10,4	4

Litauen		X	19,1	2	10,9	4
Luxemburg	X		20	2	10,09	4
Makedonien		X	32,5	3	-	-
Malta	X		8,7	1	10,13	4
Mauritius	X		17,1	2	7,2	3
México		X	27,6	3	8,52	3
Mongoliet		X	3,9	1	8,32	3
Namibia		X	26,9	3	6,2	2
Nederländerna	X		34,7	3	11,17	4
Nepal		X	33,2	3	3,24	1
Niger		X	9,7	1	1,44	1
Norge	X		39,6	4	12,63	4
Nya Zealand		X	33,6	3	12,5	4
Panama	X		8,5	1	9,38	3
Paraguay		X	12,5	1	7,7	3
Peru		X	27,5	3	8,53	3
Filippinerna		X	21	2	8,66	3
Polen	X		20	2	9,95	4
Portugal		X	27,4	3	7,73	3
Rumänien		X	11,4	1	10,42	4
Schweiz	X		29	3	10,27	4
Sierra Leone	X		13,2	2	2,88	1
Slovakien		X	18	2	11,56	4
Slovenien	X		14,4	2	11,7	4
Spanien		X	36,6	3	10,35	4
Sverige	X		46,4	4	11,61	4
Sydafrika		X	44,5	4	8,19	3
Sydkorea		X	14,7	2	11,69	4
Tjeckien	X		15,5	2	12,32	4
Tunisien		X	27,6	3	6,48	2
Turkiet		X	9,1	1	6,47	2
Tyskland		X	32,8	3	12,21	4
Ukraina		X	8	1	11,28	4
Ungern	X		11,1	1	11,67	4
Uruguay		X	14,1	2	8,41	3
Vanuatu		X	3,8	1	-	-
Österrike	X		27,9	3	9,71	3